

BILDUNGSROMAN OLARAK F. S. FITZGERALD'IN *THIS SIDE OF PARADISE* ADLI ROMANI

Bülent Cercis TANRITANIR*
Akın ELEMEN**

Özet: İlk defa Alman yazar Johann Wolfgang von Goethe tarafından 1794 yılında yazılan *Wilhelm Meister's Lehrjahre* adlı romanla ortaya çıkan Bildungsroman türü, genç bir 'erkek' kahramanın ahlaki, psikolojik ve entelektüel gelişiminden ibarettir. Geleneksel romandan keskin bir şekilde ayrılan Bildungsroman, 'Çıraklık Modeli' adı verilen bir model sayesinde henüz olgunlaşmamış kahramanın içsel gelişimini aşama aşama gözler önüne sermeyi amaçlar. Bu makaleyle amaçlanan, F. Scott Fitzgerald'ın ilk romanı olan ve çoğunlukla tematik açıdan incelenen *This Side of Paradise*'in Bildungsroman tekniği bakımından incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Bildungsroman, F. S. Fitzgerald, This Side Of Paradise

I. Bildungsroman'a Genel Bir Bakış

Kökene Alman edebiyatına dayanan bir yazınsal tür olan *Bildungsroman* sözcük anlamıyla genç bir erkeğin, bazen de genç bir kızın, çocukluktan yetişkinlik dönemine kadar geçirdiği gelişim evrelerini inceleyen bir tür gelişim romanıdır. Webster's College Sözlüğü Bildungsroman'ı, roman başkışısının ahlaki eğitimi ve psikolojik gelişimi ile ilgilenen bir roman türü olarak tanımlar (Merriam-Webster Online Dictionary 2006). Jerome Buckley'e göre *Bildung* Almanca'da; "*portre, resim, şekil ve biçim*, anlamlarına gelmektedir." (Buckley 13–14) Bütün bu sözcükler aslında bir gelişimi; gelişim de insanın yaratılışı olarak değerlendirilebileceği için bir 'yaradılışı' ifade etmektedir. 'Roman' ise yalın anlamıyla Türkçe'deki 'roman' anlamına gelir. Bildungsroman terimi Goethe'nin *Wilhelm Meisters Lehrjahre* adlı romanının bir tanımı olarak ortaya çıkmıştır. Bu yapıt, 1794 ve 1796 yılları arasında basılmış olan ilk Bildungsroman örneğidir. 'Lehrjahre' kelimesi Almanca'dan dilimize 'çıraklık yılları' olarak çevrilebilir. 'Çıraklık' birçok bakımdan eğitim ve iş ile eş anlamlıdır. Tıpkı bir çırak gibi Bildungsroman başkarakteri de, hem dış dünyada hem de kendi içinde bir öğrenme ve gelişim evresi geçirir. Marianne Hirsh Bildungsroman'ı 'Picaresque Novel' ve 'Confessional Novel' ile karşılaştırır ve "bu iki yazım biçiminin aksine, Bildungsroman'ın kişinin kendi içinde 'gelişme' ve 'uyum'a olan inanç üzerine kurulu olduğu sonucunu çıkarır." (Kester 7) Bildungsroman sadece 'eğitim' kavramının teknik

* Yrd.Doç.Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı ABD.

** Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı ABD Yüksek Lisans Öğrencisi.

yönlerine odaklanmaktan çok kültürel ve psikolojik bakımdan kişilik gelişiminin öykülenmesidir. (Barney 27)

Wilhelm Dilthey, Bildungsroman'ı daha kolay anlayabilmemiz için bize iyi bir çıkış noktası sunar ve şöyle der:

Bildungsroman, bireyin yaşamında düzenli bir gelişmenin gözlemlendiği, her bir aşamasında kendine özgü değerlerin bulunduğu ve bu aşamaların bir sonraki aşamaya temel oluşturduğu bir süreci inceler. Yaşamın içinde gördüğümüz ahenksizlikler ve çatışmalar birey için olgunluğa ve ahenge doğru giden yolda üstesinden gelinmesi gereken geçiş noktalarıdır. (Hendriksen 24)

'Düzenli bir gelişim' kavramı bireyin yaşamında meydana gelen sürecin türüdür. Diğer bir deyişle, Bildungsroman, roman başkışısının dış dünyasında meydana gelen dışsal olaylardan değil, yaşadığı içsel değişimlerden oluşur. Dilthey, bireyin başa çıkması gereken 'geçiş noktaları' üzerinde dururken, gerçekleşen eylemin içsel olduğunu vurgular. Zamanın geçmesine bağlı olarak ana karakter (birey) de gelişiyor gibi görünebilir, ancak içsel bir gelişme meydana gelmezse ulaşılması gereken son aşama boş kalacaktır. Hendriksen'e göre gelişigüzel "bir biçimde birbirine bağlanmış dışsal olaylar yerine içsel bir eyleme odaklanan Bildungsroman, geleneksel kurgular kullanan diğer roman türlerinden keskin bir biçimde ayrılır"(24).

Dilthey, Bildungsroman'da birbirinden farklı aşamalar bulur: Bu aşamaların her birinde kendine özgü değerler vardır ve bir sonraki aşamaya basamak oluştururlar. Romanın kahramanı ancak bir aşamayı tamamladıktan sonra bir sonraki aşamaya geçebilecektir. Karl Mannheim ise "istikrarlı toplumlarda 'genç olmak' bir biyolojik farklılaşma meselesidir" der (Moretti 4). Burada genç olmak, henüz biyolojik olarak bir yetişkin olmamak anlamına gelmektedir. Her bireyin gençliği, istisnasız atalarının gençlik dönemlerinin bir tekrarı şeklindedir. Bu, dikte edilmiş bir gençliktir. Bu gençlik kendisini diğerlerinden ayıracak ne bir kültüre sahiptir ne de bir değere vurgu yapar. Yani göze çarpmayan ve önemsiz bir gençliktir.

İstikrarlı toplumların çökmeye başlamasıyla birlikte kırsal kesimden şehre doğru büyük bir göç yaşanmış ve dünya inanılmaz ve durmak bilmeyen bir şekilde değişmeye başlamıştır. Yaşamı kendinden öncekileri taklit etmekten ibaret olan renksiz ve sakin 'gençlik', hızla farklılaşmaya ve bir problem unsuru haline gelmeye başlamıştır. Meister'in durumunda olduğu gibi, 'çıraklık' artık kişinin baba mesleğine doğru yavaş ve önceden kestirilebilir bir şekilde yönelmesi değil, daha çok 19. yüzyılın yolculuklar ve macera arayışlarının sayısız kez doğruladığı sosyal arayışın keşfidir. Bu, gerekli bir keşiftir ve Bildungsroman'a zemin hazırlayan en temel unsurlardan bir tanesidir. (4)

II. Bildungsroman Ana Karakter Özellikleri

‘Bildung’un karmaşık sürecini açıkladıktan sonra, ‘öykünün sunumu’ üzerinde durarak bu türün niteliği konusunda daha açıklayıcı bilgiler vermekte yarar var kanısındayız. ‘Çıraklık Modeli’ bize kahramanın gelişmesini sağlayan özel olaylar dizisi sağlar. Bu model, kahramanın deneyimlerinin tarihsel temelini oluşturması ve kahramanın kişiliğinin bu sayede ortaya koyulması bakımından biçimsel bir unsurdur. (Hendriksen 31) Howe ve Buckley Bildungsroman’ın çeşitlerini tartışırken, öncelikli olarak ‘Çıraklık Modeli’ konusunda karışıklıklara yol açabilecek noktalar üzerinde yoğunlaşırlar. Modelin kendisi, öyküde eylemin sunumu için son derece gerekli olan, eylemi organize edici ilkeleri oluşturur. Bu ilkeler şunlardır:

1. Ölmüş ya da güçsüz bir babanın ve baskıcı bir annenin varlığı kahramanın eylemlerinin psikolojik nedenlerini oluşturur.
2. Kahramanın, kendi kuşağının bir temsilcisi olarak sunulması onun bir önceki kuşağa karşı çıkma nedenini ya da ona nasıl uyacağına kurallarını belirler.
3. Kahramanın okul yaşamına olumsuz tepkisi, bireyselliğini ön plana çıkarır ve onun topluma tam olarak uyum sağlamasında bazı problemlere neden olur.
4. Şehir yaşamına yaptığı ilk yolculuk kahramanı ‘gerçek yaşam’ ile tanıştırır ve şehir hayatında şu problemlerle karşılaşmasına neden olur:
5. İleride kendisinin ahlak değerlerini belirleyecek olan iyi ve kötü kavramı ile tanışır.
6. Olgunluğa doğru ilerleyişinin yansımaları oluşturacak en az iki cinsel ilişki ya da aşk ilişkisi ile karşılaşır.
7. Kahramanın orta ya da üst orta sınıf kökenli olması, deneyimlerinin birçoğunun temelini oluşturur.
8. Kahramana rehberlik edebilecek bir karakterin kullanımı kahramanın rehberliği ne kadar iyi kabul edebileceğini ve kahramanın hür iradesinin düzeyini ortaya koyar.
9. Romanın bitiş noktasında gelen bir ilham sayesinde artık kahraman yetişkinliğin eşliğindedir. (32)

‘Çıraklık Modeli’, bize kahramanın gelişimi için gerekli zemini sağlar. Diğer bir deyişle ‘Bildung’ı üzerine oturttuğumuz iskeleti ifade eder. Romanın içinde, eylemi de Bildung’ı da oluşturan şey daha önce de bahsedilen özel olaylar zinciridir ve bu “özel olaylar zinciri kahramanın kişilik gelişimini oluşturan süreci açığa vurur bir tarzda olmalıdır. Diğer bir deyişle, kahramanın hareketleri karakterindeki gelişmeyi gözler önüne sermek amaçlı planlanmalıdır.”(36) Bu planlamanın nasıl gerçekleşeceği, biçimin ve bakış açısının nasıl kullanılacağı ile yakından ilgilidir. Oldukça basit olan ‘kronoloji’ unsuru ise ne Bildung’ı, ne de birbirine tesadüfi olarak bağlanmış dışsal olaylara odaklı olay örgüsünü etkiler. Bildungsroman’daki eylemler birbirine tesadüfen değil mantıklı bir sıra içinde bağlanmış olmalıdır. (36) Bu bağ Bildungsroman ve geleneksel romanlar arasında başlı başına bir fark oluşturur.

Romanın konusunu oluşturan olay örgüsü, romana eylem katarak olayları birbirine tesadüfi olarak bağlar, ancak diğer yandan belirli olayları belirli şekillerde kısıtlar. Olay örgüsü, şekillenmiş bir kişiliği göstermede etkili olabilir, hâlbuki Bildungsroman, karakterin kendi şekillenme sürecinin tamamını göstermek durumundadır. (37)

III. Bildungsroman Olarak *This Side Of Paradise*

Romanın kahramanı Amory, ekonomik durumu değişken olan bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelir. Kibirli, küstah ve aşırı korumacı bir anne tarafından Orta Batıda büyütülen Amory, genellikle kendisiyle ve karşı cinsle meşgul olur. Doğuya bir yaz okuluna gider ama oraya bir türlü uyum sağlayamaz. Bunun üzerine eğitimini tamamlamak üzere Princeton Koleji'ne kaydolar. Burada kendisini tanımasına yardımcı olacak Monsignor Darcy ile tanışır. Princeton'dayken babası ölür ve daha sonra başlayan I. Dünya Savaşı onu Princeton'dan uzaklaştırır. Sonra Princeton'a geri döner ve yaşamın anlamını keşfetmeye başlar. Ancak, gerçekten aşık olduğunu sandığı bir kızla yaşadığı aşkın kötü son bulmasıyla yaşamın kendisine sunduğu başarısızlıkların sebebini gözden geçirir ve kendi kişiliğini ve toplumdaki yerini araştırmaya başlar.

Diğer Bildungsroman'larda olduğu gibi *Paradise*'da da dışsal öykü basittir. Çünkü gerçek macera, kahramanın içsel gelişiminde meydana gelmektedir. Bu gelişim, başlangıçta küstah ve kendini beğenmiş Amory'nin, diğer Bildungsroman kahramanlarında da olduğu gibi insan kişiliğinde denge arayışıyla ilgilidir. Bu bencillik, henüz 13 yaşında 'aristokrat' bencilliğini keşfeden Amory için gerekli bir özelliktir. Olumlu bir şekilde bakılan bu özellik 'hür irade' diye de adlandırılabilir ve romanın ana konusunu oluşturur.

Paradise'ın ilk versiyonuna Fitzgerald'ın, hem *The Romantic Egoist* hem de *The Romantic Egotist* dediği hatırlanmalıdır. O dönemde "‘egotist’ sözcüğü bencil ve kendisiyle övünen anlamına gelirken, ‘egoist’ kelimesi kendine güvenen ve kendinden emin kişiler için kullanılmaktaydı." (102) Fitzgerald romanının adının *This Side of Paradise* olmasına karar verdikten sonra, iki kitaptan oluşan romanın birinci kitabını 'The Romantic Egotist' diye adlandırır. Bu, daha çok küstah ve kendini beğenmiş bir bireyi ifade eder. Romanın ikinci kitabını ise 'The Education of a Personage' diye adlandırır. İkinci kitaba verilen bu ad bireydeki değişimi ifade eder. Bu değişiklik, Amory'yi, kişiliğinde gelişim arayan, kendinden emin Bildungsroman kahramanı olarak nitelendirir.

Fitzgerald'ın 'Çıraklık Modeli'ni kullanış tarzı dikkate değer bir unsurdur. *Paradise*'da 'Çıraklık Modeli' Amory'nin hareketleriyle yakından bağlantılıdır. Bildungsroman için önemli olan 'ebeveyn' unsuru kahramanın bir sonraki aşamada göstereceği davranışlarını harekete geçiren güçlü bir motivasyon sağlar. Bu motivasyon, *Paradise*'da Amory'yi 'denge arayışına' sevk eder. Ancak anne rolü *Paradise*'da Meister'e oranla daha fazla rol oynar. Amory'nin annesi romanın ilk sayfalarında oldukça sık ortaya çıkan ve

neredeysse Amory'nin sonraki davranışlarını tümüyle değiştiren aşırı korumacı bir karakterdir. (103) Hâlbuki babası yetersiz, kendini ifade edemeyen ve gün boyu Britannica Ansiklopedi'sinin üstünde uyuklayan bir kişiliktir. Bu 'baskın anne' ve 'zayıf baba' özellikleri tipik Bildungsroman ebeveynlerine verilecek aşırı örneklerdir. Fitzgerald, Beatrice O'Hara Blaine'i çarpıcı ve fazlasıyla ölçüyü aşan bir Bildungsroman annesi olarak sunar. Beatrice'in alaycı bir mizahla sunulan hastalık hastalığı, sinirliliği, alkolikliği ve aşırı korumacılığı romanın ilerleyen bölümlerinde Amory'nin gelişimi için fazlasıyla yıkıcı olacak bir hayal dünyası yaratır. Hendriksen bu konuyla ilgili düşüncesini şöyle dile getirir:

Beatrice, Amory'nin davranışlarında itici gücü sağlar. Onun aşırı korumacılığı Oedipal problemlere sebep olup Amory'yi kimlik arayışına iter. Bu, onun romanda teknik bakımdan hiçbir işe yaramadığı anlamına gelmez. Çünkü baba karakteri, eksikliği ile kahramanı durmak bilmeyen bir şekilde babasının yerini dolduracak başka birini aramaya itmektedir. (104)*

İki şey Amory'nin kişiliğini şekillendirir ve hayallerine ulaşması için onu cesaretlendirir: bütün özelliklerini kalıtsal yolla aldığı annesi ve manevi babası Monsignor Darcy. "Her ikisi de kendi bencillikleri nedeniyle Amory'nin gelişmekte olan bencilliğini beslemişlerdir. Diğer bir deyişle Amory üzerinde kendi egolarını tatmin etmişlerdir." (Pelzer 43) Bu yüzden, bütün Bildungsroman'larda olduğu gibi *Paradise*'daki ebeveyn unsuru kahramanın bir sonraki aşamada göstereceği davranışlarını harekete geçiren güçlü bir motivasyon sağlar.

Paradise bazı çevrelerce 'isyanın çılgınlığı' diye görülse de, Amory Blaine bir başkaldırı değildir. *Paradise*'daki kuşaklararası çatışma Fitzgerald'ın seks partilerinden kolejlere kadar kaydettiği ayrıntılar sayesinde ortaya çıkar. Ancak Amory'nin kendisi 'Püriten' ahlakıyla kuşanmıştır ve oldukça tutucudur. Amory, Myra St. Claire'i öptüğü zaman ilk kez yaşamak üzere olduğu cinsel ilişki deneyimini reddeder. Gerçekten de Amory'nin püriten inancı, kişiliğinin en dikkate değer yönlerini ve davranışlarını toplu şekilde etkileyecek unsurlar olan 'cinsellik-güzellik-kötülük-ölüm' kavramlarının daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmasına neden olur. Fitzgerald'ın muhafazakâr ve sadece etrafında ne olup bittiğini anlamaya çalışan genç bir kahramanı, önceki kuşağa karşı mücadelede kendi kuşağına önderlik eden bir kahraman olarak sunması, etkili bir 'dualite'(çiftlik) yarattığına işaret eder. (Hendriksen 104–105)

* **Oedipal/Oedipus:** Erkek bir çocuğun annesine duyduğu cinsel duygu ve bunun neden olduğu babaya karşı duyulan kıskançlık.

Paradise'da sosyal konum para kadar hayati bir role sahiptir ve bu unsur *Paradise*'ı tipik Bildungsroman'dan ayırır. Amory kafasında popüler olmak düşüncesi ile okulda 'büyük bir adam' olmak için arayışlarına başlar. Elit kesimin bir parçası olabilmesi için Amory'nin zengin olması gerekmektedir. Çünkü aile servetleri tükendikten sonra ilk aşkı Rosalind'i kaybetmiştir. "*The Great Gatsby*'de de olduğu gibi 'Amerikan Rüyası' kahramanın başarıyı para ve popülerlikte aramasıyla yok olur." (105) Yani Fitzgerald 'sınıf' ve 'para' kavramlarını Avrupalı yazarlardan daha farklı bir şekilde kullanır. Örneğin Compton Mackenzie'nin *Sinister Street*'inde kahraman, gayrimeşru olmasına karşın bir üst sınıfta kendini güvende hisseder. Goethe'nin yapıtındaki Wilhelm Meister'de ise paranın yoksunluğu Amory kadar Wilhelm'in hayatına girmez. Bu unsur *Paradise*'in Amerikan yönünü yansıtır ve kahramanın tematik 'Bildung'ına doğrudan yardım eder. (105)

Fitzgerald 'okul eğitimi' kavramını, eğitimin kişilik üzerindeki zayıflatıcı etkilerini göstermek için kullanır. Amory Princeton'a gittikten sonra şöyle bir sonuca varır: "Koleje gitmeme rağmen, iyi bir eğitim aldım." (*Paradise* 249) Bu görüş Amory'nin normal eğitime bakış açısını ifade eder. 1920'li yıllarda 'kolej' kavramı bir eğitim kurumu olmaktan çok sosyal bir kulüp niteliğindedir. O dönemde arkadaş baskısı altında kalan gençler en gözde kulüplere katılırlardı. Bu okullarda derslere devam ve ders geçme zorunlu olsa da sınavlar daha çok düşünmeye dair soruları içerirdi. Amory parasal açıdan 'Amerikan Rüyası'na kendini kaptırdığı gibi, koleje gitme hatasına da düşer.

Amory aynı zamanda farklı bir şekilde de eğitilir. Sayısız kadınla ilişki kurarken 'cinsellik-güzellik-kötülük-ölüm' konularının hepsinin önemli olduklarını ispatlar. Aşk oyunlarını sonunda kaybeden hep Amory olur; ancak önemli olan, bir kızla mutlu bir ilişki yaşaması değildir. "Önemli olan Amory'nin, yaşamakta olduğu üstünkörü ve bencil aşk oyunlarının altındaki gerçekle yüz yüze gelerek kendisini gösterişçilikten uzaklaştıran süreci yaşamasıdır." (Hendriksen 107) Amory'nin kadınlar aracılığıyla edindiği deneyimler bencillikten kişiliğini bulmaya doğru giden ilerlemeyi gösterir.

Amory'nin hayatındaki kadınlar onun yol göstericileri gibi görünseler de, Amory'nin asıl kılavuzu Monsignor Thayer Darcy'dir. Katolik bir papaz olan Monsignor Darcy Amory'nin babasının yerini tutar ve ona ihtiyacı olan ahlak kurallarını öğretirken onun bireysel olgunlaşmasını sağlar. "Beatrice Amory'nin çocukluğunu şekillendirirken, Monsignor Darcy yetişkinliğini şekillendirir. Amory Darcy'yi kendisinin idealist inançlarını paylaşan ve bu inançların peşinden gitmesini destekleyen manevi babası olarak görür." (Pelzer 43)

Annesi Amory'nin hayatında öylesine kontrol edici bir faktördür ki, kılavuzlarını bile annesi seçer. Amory ve Darcy hemen birbirlerine ısınırlar ve Darcy, Amory'nin babasının yokluğuyla ortaya çıkan boşluğu doldurur ve aralarında Amory'nin 'Bildung'ına yardım edecek yakın bir ilişki başlar. Ama Darcy romanın sonuna doğru ölür. Bu, tipik Bildungsroman'da kullanılan kılavuz unsurunda şaşırtıcı bir yeniliktir. "Bu, sadece Amory'nin romanın

sonunda kendine güvenen bir kimlik kazandığını göstermekle kalmaz, aynı zamanda Amory'nin Bildung'ı için de gerekli bir ögedir. (Hendriksen 108) Çünkü kendisine rehberlik eden kişinin ölümüyle o ana dek kararlarını başkasının yardımıyla alan Amory artık kendi kararlarını kendi verme ve 'personage' olmak zorundadır. Monsignor Darcy'nin ruhu Amory'ye otel odası sahnesinde görünür ve ona doğru kararı vermesinde yardımcı olur. Darcy'nin cenaze töreninde Amory kendi kişiliğini daha iyi kavrar ve bu kavrayış daha sonra kendisini keşfetmesine yardımcı olur. Bu yüzden Darcy Amory'nin hareketleri üzerinde *Sinister Street*'deki Viner Baba'dan daha fazla doğrudan etkiye sahiptir. "Fane'in Viner Baba'yla konuşmaları ile kendisini kiliseye adama kararı arasında o kadar çok ilgisiz unsur vardır ki, Viner'ın Fane üzerindeki etkileri romanın ilerleyen kısımlarında unutulur." (108)

Paradise'in bitiş kısmı oldukça etkili bir tarzdadır. Amory'nin son sözleri muhteşem bir zamanda gerçekleştiği gibi nitelik bakımından da dikkate değerdir. Wilhelm'in son sözleri net olmayan bir biçimdedir ve başından geçenleri şu ya da bu şekilde edilgen olarak kabul eder. Amory'nin "Kendimi artık tanıyorum... Hepsi bu" (*Paradise* 254) sözü kişiliğini keşfetmesinin yanında onun coşku dolu kişiliğini yansıtır.

Bazı eleştirilenler annesi Beatrice'i Amory'nin problemlerinin kaynağı olarak görürler. Onlara göre, aşırı korumacı olan anne, Amory'nin kişiliğinde bir zayıflığa neden olur ve bu durum yerini utangaçlık ve şüpheye bırakır. Amory erken yaşlarda annesiyle ilgili hayal kırıklığı yaşamasa da, ilerleyen yaşlarda kendisini kontrol ettiğini anladığında annesine olan saygısını kaybeder ve bu bazı sorunlara neden olur. Birincisi, başkalarının standartlarını kölelik sayılabilecek derecede, başarı ve mutluluğa götüren kılavuzlar olarak görmesi ve boyun eğmesi. İkincisi, 'özerk olma' mücadelesini kaybetmesi. Çünkü Amory sürekli olarak tembelliğini ve çalışmadan başarıma arzusunu ön plana çıkarır. Amory'deki kendini yönlendirme eksikliği ve bir yetişkin olarak üretken hale gelemeyişinin sebebi, annesiyle engellenemeyen bir Oedipal ilişki içine düşmüş olmasıyla tutarlıdır. Üçüncü sorun ise Amory'nin 'narsisizm'dir. Bunu yazar Thomas Stavola şöyle dile getirir:

Sinirli bir annenin şiddetli sevgisi ve pasif bir babanın sevimsizliği sebebiyle, çocuk olarak Amory kimliğini kadınlıktan erkekliğe doğru değiştiremez. Bu yüzden şiddetli bir narsisizme dönüşen eksik bir karakterin etkileriyle yaşamak zorundadır. (115)

Amory'nin Myra'yı öpme sahnesinde "Ani bir tiksinti ve nefret duygusu Amory'i öpüşmeye devam etmekten alıkoyar ve bütün bu yaşananlardan ötürü midesi bulanır." (*Paradise* 21) Kahn'a göre "Amory'nin Myra'yı öptüğünde tiksinti duymasının sebebi Fitzgerald'ın ona yüklemiş olduğu pürüten inancıdır." (Kahn 53) Thomas Stavola ise Amory'nin bu hareketinden şöyle bir sonuç çıkarır:

Bu tepki Amory'nin kadınlara karşı sürekli duyduğu başarısızlık duygusudur. Özellikle herhangi bir çeşit cinsel ilişki içine girdiğinde ya da böyle bir ilişki ima edildiğinde bu durum ortaya çıkar. Amory'nin Myra'yı öptükten sonra duyduğu tiksintinin psikanalitik kaynağı Oedipal bir başarısızlıktır. (Hendriksen 117)

Beatrice'in güzelliği Amory'nin üzerinde oldukça etkilidir ve Amory kadınlarla sayısız kez karşılaştıktan sonra 'güzelliğin' 'kötülükle' ayrılmaz bir biçimde bağlı olduğunu anlar. Kadınlardaki güzellik düşüncesinin kökeni Beatrice'de bulunabilir ve onun zarafet dolu özellikleri, sanat anlayışı ve giyim tarzı 'güzellik' kavramının adeta bir özeti gibidir. Amory sadece en güzel kadına ilgi duyar ve onun pürten inancı roman boyunca 'güzelliği' 'kötülük' kavramı ile ilişkilendirir. (115)

Diğer kadınlar gibi, Beatrice'in olduğu sahnelerde de Fitzgerald, Amory'nin duygularını tam olarak yansıtabilmek için renkleri ve tiyatro betimlemelerini kullanır. Beatrice'le birlikte beyazlık baskın basar. Örneğin Geneva Gölü'nün etrafında beyaz banklar ve beyaz kediler vardır. "Bu sahnede Fitzgerald, bir kedi gibi Amory'nin üstüne saldıran Beatrice'in saf beyazlığında yatan güzelliği bir anda kötülük kokan gölge imajlarına döndürmeyi başarır." (115)

'Carnival' bölümünde Dick Humbird adında birisi romana dahil olur. Dick Humbird Amory'nin yaşamında yer tutan üç önemli erkekten birincisidir. Amory'ye göre Humbird tam bir aristokrattır ve "Amory'nin 'aristokrat bencilliğini' anımsatır." (117) Ancak Amory Humbird'ün babasının geçmişte bakkal tezgâhtarı iken Tacoma'da zengin olup on yıl önce New York'a geldiğini öğrenince düş kırıklığına uğrar. Humbird'ün bir trafik kazasında ani bir şekilde ölmesiyle Amory'nin düş kırıklığı daha da artar. Humbird bu ölüm sahnesinde cansız bedeni ile Beatrice'in temsil ettiği özellikleri kuvvetlendirir. Hendriksen bu renk betimlemelerinin ne anlama geldiğini şöyle açıklar:

Fitzgerald'ın bu sahnede kullandığı unsurlar 'ölüm' temasıyla değil daha çok Humbird'ün ölü bedeninin 'beyazlığına' odaklanmıştır. 'Renk betimlemesi' ve 'hayal kırıklığı' Amory'nin 'aristokratik' bencilliğine ait düşüncelerinden ve annesinin kendisi üzerindeki etkisinden uzaklaşarak olgunlaşmaya başladığının göstergesidir. (117)

Humbird'ün ölümünden sonra, Amory yavaş yavaş gerçek başarının kendini tanımakta ve sağlam bir kişilik oluşturmakta saklı olduğunu anlar ve bunu anlaması kendisine sürekli olarak yeni bir ahlâk kavramı ve duyguların ön planda olduğu bir entelektüelliği aşıl原因 Burne Holiday sayesinde somutlaştırılır. I. Dünya Savaşı başladığında Princeton'daki birçok öğrenci

savaşa katılmak üzere askere gider. Ancak Burne Holiday savaşa katılmayı kabul etmez. Burne'ün aldığı bu karar yaşadığı dönem için oldukça radikal bir karardır ve Amory, Burne'ün böyle bir karar almasını anlamakta güçlük çeker. Çünkü Amerikalıların gözünde Almanlar dünya için açık bir düşmandırlar. Amory'ye göre Burne değerli olan her şeyi arkasında bırakmaktadır. Ancak Amory, Burne'ün Princeton'dan ayrılışını seyrederken, “kendisinin kişisel bir karar alamayan bir insan olduğunu düşünür.” (Arsdale 47) Burne ‘personality’den* çok bir ‘personage’dır** ve Amory yine birisini tanımlamasına rağmen, bu kez daha ihtiyatlıdır. Bu yüzden, Amory'nin kabul etmediği savaş karşıtı düşünceye sahip Burne'ün Amory üzerinde yarattığı düş kırıklığı Humbird'ünki kadar büyük değildir. (Hendriksen 118)

Burne'ün savaş karşıtı olmasından önce, Amory'nin kendisine Myra ile ilişkisini anımsatan Isabelle adındaki bir kızla bir aşk deneyimi olur. “Amory Isabelle ile kendi kararlarını verebilmeye başlar ancak Amory'nin eylemlerine Wilhelm'de de olduğu gibi kader karar verir.” (118) İlk önce Amory, Isabelle ile odada yalnızken birisinin aniden odaya girmesiyle Isabelle'i öpemez. Sonra öpmeyi başarır ama o kadar kibirlidir ve bencildir ki Isabelle'i öperken gömleğinin düğmesi Isabelle'in çenesini sıkıştırır ve Isabelle'in çenesinde küçük, mavi bir leke yapar. Amory bu durumu komik bulurken, Isabelle bu duruma çok üzülür ve aralarında geçen münakaşa ile ilişkileri son bulur. Bütün bu yaşananlardan sonra Amory'nin bencilliği bir parça yok olur.

Romanın bu bölümünde, birbirini tamamlayan ve Amory'nin kişiliğini belli bir hedefe doğru götürmek için Fitzgerald'ın bilinçli bir şekilde sunduğu karakterler arasındaki ‘tematik’ ve ‘yapısal’ bağlantıları eleştirmen Clinton Burhans şöyle ortaya çıkarır:

Humbird'den sonra Amory'nin arzuları ve hedefleri değişmeye başlar ve Burne Holiday Amory'nin yaşamına girer. Bu yeni hedeflere bir model teşkil eden Burne'ün tıpkı Humbird'ün yerini alması gibi, Fitzgerald Amory'e Burne'ün temsil ettiği değerlerle paralel olan yeni bir sevgili verir. (121)

Bu sevgili Clara Page'dir. Amory'nin bencilliğinin baskın olduğu Humbird ve Isabelle, Amory'nin gelişimini ve kat ettiği mesafeyi yansıtan Burne ve Clara ile paraleldir. Fakat Amory, Burne ve Clara'dan önce gelen Axia ve hayaleti dikkate almaz. Axia Isabelle'in kaybedilişine bir yanıt olduğu gibi, Eleanor da Rosalind'in kaybedilişine bir yanıt ve bu dört kadın arasındaki kişi Clara'dır. (121) Tam bir iyilik abidesi olan Clara, yetenekli ve erdemli bir kızdır. Amory'ye göre, eğer Clara ile iyi bir ilişki yürütebilir ve

* Personality: Yalın anlamda kişilik

** Personage: Erdem ve asalet sahibi kişi; kendine ait değerli özelliklerle diğerlerinden ayrılan kişilik

Clara'yı kazanabilirse, Clara'nın kutsallığı ve iyi kalpliliği Amory'yi kötülüklerden ve korkularından kurtarabilecektir. Ancak Amory gerçekleştirmeye çalıştığı bu içsel gelişiminde ne, 'seks vampirleri' dediği, Myra, Isabelle ve Rosalind ile ne de dindar Clara ile başarılı olabilir. Çünkü "bu karakterler Amory için aşırı tiplerdir ve bir Bildungsroman kahramanı olarak Amory doğru kadını bulmadan önce kendi içinde bir denge ve uyum sağlamalıdır." (121) Mangum'a göre "Amory'nin kendini tanıma çabası net bir amacı olan sistematik bir yolculuktan çok, deneme yanılma yoluyla ilerleyen dolambaçlı bir süreçtir." (Mangum 2005)

Rosalind ile Amory hemen hemen aynı gelişim aşamasındadırlar ve sonuç tam bir felakettir. Burhans'a göre "Isabelle romantik aşkı, Clara ideal aşkı temsil ederken, Rosalind Amory'nin ilk kez derinden sevgi duyduğu kızdır." (Hendriksen 122) Ancak Amory, daha önce Isabelle ve Myra'da aradığı 'güzellik', popülerlik ve başarı kavramlarını Rosalind'de de arar. Rosalind'in bulunduğu 'The Dibatante' bölümünde parasızlık yüzünden Amory'nin tutkuları zarar görür. Haftada sadece 35 dolar kazanan Amory için Rosalind zengin bir kızdır. Tıpkı Fitzgerald'ın bir reklam firmasından kazandığı geliri beğenmeyip nişanı bozan Zelda gibi, Rosalind de Amory'den ayrılır ve Dowson Ryder ile evlenir. Yani Amory'nin Rosalind ile yaşadığı rüya para yüzünden biter. Amory'nin Rosalind ile yaşadığı kısa süreli aşk ilişkisi Amory'nin ikinci kitaptaki ilk düş kırıklığıdır. Crain'e göre "Amory bu sayede paranın insanları bozduğu gerçeğini öğrenir." (Crain 2005) Bu, Amory'nin romanda yaşadığı en şiddetli ve en gerekli düş kırıklığıdır. Bunu Burhans şu şekilde ifade eder:

Rosalind ve beraberinde temsil ettiği hedeflerin kaybedilişiyle, Amory için her şey ters gitmeye başlar. Katıldığı içkili, büyük bir eğlenceden sonra, içine kapanır ve bu dünyada kim olduğu ve kendisi için neyin iyi olduğu sorularıyla boğuşur. Yavaş yavaş sahip olduğu hayallerinden ve davranışlarından vazgeçmeye başlar ve bu yeni istikamet Eleanor Savage ile yaşadığı ilişkiyle dramatize edilir. (Hendriksen 123)

Amory'nin kolejden uzaklaştırılması ve sevdiği kadın tarafından reddedilmesi, onun 'hayallerinin' arzularına ulaşabilmesi için yeterli olmadığını anlamasına ve yaşamdan beklentilerinde bir düş kırıklığına neden olur. Ancak bu düş kırıklığı Amory'nin kendine olan güvenini kaybettirmez aksine yaşamın anlamıyla ve varoluş nedeniyle ilgili sorularını daha da şiddetlendirir. (Pelzer 35)

Fitzgerald *Paradise*'da güzellik kavramını kötülükle ilişkilendirir. Çünkü güzel bir kadın olan Betrice, Amory'nin davranışlarını baskılamakta ve Amory'nin kendi başına karar alabilmesini engellemektedir. Amory ancak annesinin etkisinden kurtulduğu zaman kendi kararlarını alabilecek ve Bildungsroman karakterinin ulaşması hedeflenen en son aşamaya gelebilecektir.

Eleanor Savage ‘kötülük’ kavramının romandaki en dikkate değer kişileştirmesini temsil eder. Darcy ve Clara, Amory’nin içgüdülerini temsil ederlerken, Hayalet ve Eleanor onun kişiliğinin karanlık yönlerini yansıtır. “Amory her ne zaman ‘güzellik’ kavramıyla karşılaşsa ‘kötülük’ kavramı da hemen peşinden gelir. Ona göre ‘güzellik’ zayıflığı çağrıştırmaktadır ve ‘zayıf’ şeyler de iyi değildir.” (Kahn 62) İkinci kitabın beşinci bölümünde Amory, Eleanor’u annesi Beatrice ile ilişkilendirir. Eleanor’un tıpkı annesi gibi olduğunu, aralarındaki tek farkın ise Eleanor’un daha vahşi ve zeki olduğunu söyler. Amory’nin söylediği bu söz “Eleanor’un Amory’nin kişilik gelişimini tamamladığı ve Eleanor’dan ayrılırken annesinden de ayrılarak özerklik kazandığı anlamına gelir.” (Hendriksen 124)

Daha önce de belirtildiği gibi düş kırıklığı Amory’nin olgunlaşması için yaşaması gereken bir süreçtir. “Amory tayin edilmiş kaderine doğru ilerlerken, kendisini düş kırıklığına uğratan güzel bir kadına aşık olur, ümitsizliğe düşer ancak kendisini tamamıyla toparlayarak onu altın geleceğine götürecek ‘bir sonraki şeyi’ yapmaya hazırlanır.” (Pelzer 37) Beatrice’in etkisinden kurtulan Amory artık Darcy’nin daha önce ona öğütlediği ‘bir sonraki şeyi’ yapmaya hazırdır. Arkadaşlıklarını bitirmiş olan Amory insanların arasına dönüp sosyal bir yaşantı içine girmek istemez, ancak Alec Connage ve Jill adında aşırı süslü, dudakları kıpkırmızı boyanmış bir kadınla Alec’in oteline gitmeye razı olur. Gençliğini ve Rosalind’i kaybetmenin verdiği acı ile odasına gider ve uykuya dalar. Gece yarısı Alec ve onun kız arkadaşı Jill’in gürültüsü ile uyanır. Oteli polisler basmıştır ve zina yapan kişileri aramaktadırlar. Amory, Princeton Koleji’nde bir kişinin kopya çeken bir başka kişinin suçunu üstlenmesini ve arkasından kendi hayatını mahvettiği için bunalıma girip intihar etmesini hatırlar. Ancak, eğer Alec’e yardım etmezse evli olan Alec’in muhtemel bir skandalla bu durumdan bir hayli zarar göreceğini de bilmektedir. ‘Özveri’ ve ‘bencillik’ arasında gidip gelen Amory, sonunda Alec’e yardım etmeğe karar verir ve suçu üzerine alır. Amory bu kararı verince odada iki hayalet görünür. Bu hayaletlerden bir tanesi Humbird diğeri ise Darcy’dır. Amory daha önce Axia ile günah dolu bir ilişkiye girmek üzereyken görünen hayalet, Amory’nin fedakarlık (bir sonraki şey) dolu böylesine bir kararı almasıyla bu kez birdenbire yok olur. Alec’e yardım etmekle etmemek arasında kalan Amory, aslında Humbird ile Darcy arasında kalmıştır. Hendriksen bunu şu şekilde ifade eder:

Çünkü Humbird kötülüğün ve bencilliğin sembolüdür ve ‘personality’dir. Halbuki Darcy iyiliği temsil eder ve ‘personage’dir. Amory verdiği karar ile ‘bir sonraki şeyi’, Darcy’yi ve ‘personage’ı seçmiştir. Tıpkı Eleanor’la olan ilişkilerinin son bulmasıyla annesinin etkisinden kurtulması gibi, bu hareket sayesinde Amory, geçmişindeki hayaletlerden ve ‘kötü ruhtan’ kurtulup kendi başına hareket edeceği gerçek dünyaya adım atmıştır. (Hendriksen 124)

Paradise, tematik ve yapısal bakımdan gelişigüzel bir şekilde yazılmamıştır. Amory'nin yaşamındaki ana karakterler karmaşık 'cinsellik-güzellik-kötülük-ölüm' kavramlarının geliştirilmesine katkıda bulunurlar. Bu karakterler Amory'nin, bir dizi hayal kırıklığı ile bencilliğinden vazgeçmesi ve doğru yola girmesi için bilinçli bir şekilde planlanmışlardır ve eşzamanlı ve karmaşık bir biçimde Amory'nin kişiliğini geliştirerek olgunluğa ve özerkliğe doğru olan yolculuğunu adım adım dramatize ederler. Kahn, *Paradise* için 'iyi' ve 'kötü' kavramları arasında kalan Amerikan Gençliğinin alegorik bir anlatımıdır" (Kahn 53) der. Bildungsromanlardaki kahramanların tipik kılavuzlarından olan ve Amory'nin babasının yerini dolduran Monsignor Darcy, Amory'ye duymak istediği şeyleri söyler. Fitzgerald Amory'ye Darcy'yi verirken ona manevi bir kılavuz verir ve Amory'nin 'bencillik'ten 'personage' olmaya doğru ilerleyebilmesi için ikisi arasındaki bu ilişkiyi etkili bir biçimde kullanır. "Darcy Amory'ye 'personality' ile 'personage' arasındaki farkı anlatarak Amory'nin kendini anlamasına yardım eder." (Pelzer 43) Ancak Darcy'nin romanda üstlendiği rol bunun da ötesindedir. Birincisi Darcy'nin Beatrice aracılığıyla Amory ile bağlantı kurmasıdır. Darcy ve Beatrice yıllar öncesinden tanışmaktadırlar ve hatta aralarında çok sıkı bir ilişki yaşanmıştır. Bu ilişki bitince Darcy Katolik Kilisesi'ne katılır ve bir papaz olur. Bildungsroman annesi için, kahramanın kılavuzunu seçmek dikkate değer bir unsurdur. Bu sayede, annesi kahraman üzerindeki etkisini daha da artırır ve kahramanın üstesinden gelmesi gereken engelleri zorlaştırır. (Hendriksen 126)

Darcy'nin romanda oynadığı ikinci önemli rol ise Amory üzerinde yarattığı son etkidir. Bu etki Darcy ölene dek ortaya çıkmaz. Çünkü Amory'nin uzaklaşması gereken Beatrice'le Darcy'nin yakın bir bağlantıları vardır ve Amory'nin Beatrice'den tam olarak uzaklaşabilmesi için Darcy'nin ölmesi gerekmektedir. Darcy'nin cenaze töreninde Amory, herkesin Darcy'ye bağımlı olduğu gerçeğinin farkına varır. Darcy yanlarındayken insanlar kendilerini güvende hissetmektedirler. Bu bakış açısından yola çıkan Amory, aradığı şeyin insanların hayranlığını kazanmak ve sevilme değil, insanlar için gerekli ve yeri doldurulamaz olmak olduğunu anlar. Bu anladığı gerçek, otel odasında Alec ve Jill olayında yapmış olduğu şeydir. Bu sayede 'bencillik'ten 'personage' olmaya doğru gelişimini tamamlamış ve sahip olduğu kibir kendine güvene dönüşmüştür. (126)

Fitzgerald romanını canlı tutabilmek için klasik Bildungsroman araçlarının hepsini kullanmaktadır. Amory gelişimi için uygun bir zemin sağlayan 'Çıraklık Modeli' sayesinde hayat bulur. İki parçalı yapı ise Goethe'nin Bildungsroman prototipine büyük ölçüde uyar. Daha da önemlisi, Amory'nin 'Bildung'ını dramatize etmek için karmaşık karakterler kullanması bakımından Fitzgerald'ın *Paradise*'i bilinçli bir şekilde yazdığı açıktır. Bu arada, biçim bakımından romandaki uyumu tamamlamak için kullanılan küçük araçları da unutmamak gerekir. İlk ve son bölümler arasındaki denge, Amory'nin okuma listeleri, renk ve tiyatro betimlemeleri bunlardan en

önemlileridir. Ancak tiyatro betimlemeleri hakkında daha fazla şey söylemek gerekir. Çünkü bu betimlemeler *Paradise*'da oldukça fazladır ve Amory'nin kişiliğindeki ilerlemeyi etkili bir biçimde gözler önüne sererler. Romanın son bölümünde Amory, Darcy'nin ölümünü öğrendikten sonra bir tiyatronun giriş kapısında beklerken yağmur yağmaktadır ve sokaklar karanlıktır. İçerideki matine bitmiştir. Amory artık sahnede değildir ve kimse tarafından fark edilmemektedir. O coşkulu kalabalık artık Amory'yi unutmuştur. Amory için gösteri bitmiştir. Matineden boşalan kalabalığı seyrederken, kendisi için önemli olarak gördüğü değerler de ruhunu boşaltmaktadır. Böylece Amory'nin yaşamdaki hedeflerinin farkına varmasını ve insanlar için gerekli bir 'personage' olmasını sağlayacak içsel bir arayış başlar. (127)

Romanda kullanılan ironi dikkati çeken bir başka unsurdur. Birinci bölümde kullanılan ironi Amory ile okuyucu arasına, çocuklarla yetişkinler arasındaki mesafeye benzer bir mesafe koyar. Hendriksen romandaki alt başlıklarla Amory'nin gelişimi arasında bir ilişki kurar ve şöyle der:

Amory bir çocuktur ve çocukça ilgileri ve düşünceleri vardır ve okuyucu da anlatıcıyla birlikte onu bir çocuk olarak görür. Ancak romanın ikinci bölümündeki başlıklarda kullanılan ironi azalır ve 'kolej ciddiyeti'ne dönüşür. Yetişkin bir insanla kolejde okuyan bir öğrencinin arasında davranış bakımından daha az bir uçurum vardır ve bu unsur kahramanın olgunlaştığına işaret eder. Roman ilerledikçe okuyucu kendisini Amory'ye daha yakın hissederek ve Amory'yi bir yetişkin gibi ele almaya başlar. (128)

Hook'a göre "*This Side of Paradise* kısa bir romandır ve olay örgüsü bakımından yetersiz kalmaktadır." (Hook 24) Wilson'a göre "*This Side of Paradise* sağlam bir olay örgüsüne ve yapıya sahip olmadığından, bir romanın sahip olabileceği her türlü kusur ve eksikliğe sahip bir yapıttır." (Wilson 8) Bazı eleştirmenler, *Paradise*'in yaşamı gerçekçi bir perspektiften sunmasının, geleneksel bir roman olarak bakıldığında ortaya çıkan problemlerini telafi ettiği görüşündedirler. Bryer ise roman hakkındaki görüşleri sorulduğunda Fitzgerald'ın bütün romanlarının *The Great Gatsby* ile karşılaştırıldığı için yeteri kadar değerlendirilemediğini söyler ve şöyle devam eder:

Her zaman This Side of Paradise'in adil olarak değerlendirilemediği hissini taşımışumdur. Fitzgerald'ın bütün romanları Amerikan Edebiyatının en iyi üç romanından biri olan 'Gatsby' ile karşılaştırılmaktan mustarıptır. (Bryer 2005)

Daniel'e göre "*This Side of Paradise* biraz roman, biraz kısa öykü, biraz şiir ve biraz da tiyatrodur. Ama en önemlisi, her bir cümlesinde gençlik duygularının hissedildiği ve Joyce'un *Portrait*'ini model alan bir

Bildungsroman'dır" (Daniel 2005). Bildungsroman olarak bakıldığında romanın biçimi açıktır. Kahramanın 'Bildung'ını geleneksel bir olay örgüsü kullanmadan, *Meister ve Portrait*'le aynı kalitede sunabilmesi, eleştirmenlerin iddia ettikleri problemleri çözmektedir. Yaşamı gerçekçi bir pencereden sunabilmesi ise Fitzgerald'ın gençliği ve yaşadığı dönemin kendisine sağladığı coşkudan kaynaklanmaktadır. Fitzgerald *Paradise*'da daha önce bahsedilen araçları kullanarak 'cinsellik-güzellik-kötülük-ölüm' konularına püriten bakış açısının nasıl olduğunu göstermiş ve kahramanın 'bencillik'ten 'personage' olmaya doğru ilerleyişini gözler önüne sermiştir. Ancak eleştirmenlerin aradığı şey, Goethe'nin on yıl üzerinde çalışarak olgunlaştırdığı tematik yapıdır. Eleştirmenler aynı zamanda 'aşamalı yapı' (progressive structure) yerine 'olay örgüsü' ararlar. Ancak Fitzgerald, Goethe'nin 'iki parçalı' Bildungsroman yapısına sıkı sıkıya bağlanır ve Amory'nin Bildung'ını yansıtabilmek için kendi içinde tutarlı betimlemeler kullanır; karakterlerini ve olayları Amory'nin içsel gelişimini gösterebilmek için aşamalı ve alaycı bir bakış açısı ile sunar. Ortaya çıkan sonuç ise bir *Bildungsroman* klasiğidir.

Abstract: Bildungsroman first emerged from German writer Johann Wolfgang von Goethe's *Wilhelm Meister's Lehrjahre* in 1794 and it focuses on a young male's moral, psychological and intellectual growing. Bildungsroman sharply diverges from traditional novel and aims to show an immature hero's progressive inner development through a model called 'Apprenticeship Pattern'.

The aim of this article is to analyze F. Scott Fitzgerald's first novel, *This Side of Paradise*, which was mostly examined thematically, as a Bildungsroman genre. In this novel, adhering to Goethe's two-part Bildungsroman structure and the 'Apprenticeship Pattern', Fitzgerald attempts to show Amory's positive progressive development in his character and his inner quests to his reader. What emerges is a classical Bildungsroman.

Key Words: Bildungsroman, F. S. Fitzgerald, This Side Of Paradise

Kaynakça

- Arsdale, Nancy P. Van. "Princeton as Modern Hermeneutics: Rereading". *F. Scott Fitzgerald: New Perspectives*, eds. Bryer Jackson, Margolies Alan, Prigozy Ruth. Georgia: University of Georgia Press, 2000.
- Barney, Richard A. *Plots of Enlightenment: Education and the Novel in Eighteenth Century England*. California: Stanford University Press, 1999.
- Bryer, Jackson The Fiction of F. Scott Fitzgerald: A Conference With Professor Jackson Bryer. 04 Ağus.2005.
<http://www.cas.usf.edu/~spiiora/hem_fit/hem1.html>
- Buckley, Jerome Hamilton. *Season of Youth: The Bildungsroman from Dickens to Golding*. Cambridge: Harvard University Press, 1974.
- "Crain, Calep". Scott Fitzgerald Was Different. 04 Ağus. 2005.
<<http://www.nytimes.com/books/00/12/24/reviews/001224.24craint.html>>

- “Daniel, Anne M.” Fitzgerald, F. Scott. 04 Ağus. 2005.
 <<http://www.litencyc.com/php/speople.php?rec=true&UID=4922>>
- Fitzgerald, F. Scott. *This Side of Paradise*. New York: Penguin Publications, 1963
- Hendriksen, Jack. *This Side of Paradise as a Bildungsroman*. New York: P.Lang, 1993.
- Hook, Andrew. *F.Scott Fitzgerald*. New York: Biddles Ltd, 1992.
- Kahn, Sy. “*This Side of Paradise: A Pageantry of Disillusion*”, *F.Scott Fitzgerald: Critical Assessments, Volume II*. ed. Claridge, Henry
- Kester, Gunilla Theander. *Writing the Subject: Bildung and the African American Text*. New York: P.Lang, 1995.
- Mangum, Bryan.” Introduction to the Novels of F. Scott Fitzgerald. 04 August. 2005. < <http://www.people.vcu.edu/~bmangum/fitznovels.html>>
- Merriam-Webster Online Dictionary 2006* 04 August 2005
 < <http://www.merriam-webster.com/dictionary/bildungsroman>>
- Moretti, Franco. *The Way of the World: The Bildungsroman in European Culture*. London: Verso, 1978
- Pelzer, Linda C. *Student Companion to F. Scott Fitzgerald*. London: Greenwood Press, 2000
 <<http://www.nytimes.com/books/00/12/24/reviews/001224.24craint.html>>
- Wilson Edmund. “*F. Scott Fitzgerald*”. *Modern Critical Views: F. Scott Fitzgerald*, ed. Bloom, Harold. New York: Chelsea House, 1985